

відходу від приведення законодавчої бази та розвитку технологій до рівня розвинених країн, а повинні здійснюватися одночасно.

Кадровий потенціал та дешева робоча сила, а також замалий розмір експортних квот дозволяють говорити про перспективність розвитку експорту ІТ послуг та послуг з будівництва.

На фоні падіння експорту, падіння транзиту ще більш погіршує і так складний економічний стан України та зменшує її можливі доходи. Негативна тенденція щодо транзиту склалася завдяки розвитку транспортної інфраструктури країн-конкурентів, а також складної геополітичної ситуації у світі. Основний обсяг транзитних вантажів складають вантажі Російської Федерації – тобто ситуація практично аналогічна як і з експортом.

Санкції ЄС та необхідність у реалізації енергоносіїв у Російської Федерації надають змогу Україні реалізуватися на цьому напрямку. Поряд з цим необхідно розуміти, що без розвитку вітчизняної транспортної інфраструктури будь-які інші способи не зможуть вирішити проблему втрати транзитних вантажів.

Перелік посилань:

1. Ховрак І.В. Оцінка експортного потенціалу України в контексті сучасних інтеграційних процесів / І.В. Ховрак, В.І. Безпарточна, М.О. Похила // Глобальні та національні проблеми економіки: Збірник наукових праць Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – Миколаїв: Електронне наукове видання, 2015. – Вип. №5. - С. 277-282.
2. Забезпечення конкурентоспроможності економічної системи України: монографія / [О.М. Кібік, В.О. Котлубай, Ю.В. Хаймінова та ін.]; за ред. проф. О.М. Кібік. – Одеса, 2015. – 160 с.
3. Мировая торговля снизилась до рецессионного уровня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expert.ru/2015/11/11/mirovaya-torgovlya/>.
4. Свободная торговля между Украиной и ЕС: чего ожидать [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/russian/international/2016/01/151229_ukraine_eu_analysis.
5. Экспортный потенциал остатков Украины в 2016 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mikle1.livejournal.com/5923507.html>.
6. Офіційний сайт Держстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Сколько Украина заработала на экспорте услуг? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nk.org.ua/ekonomika/skolko-ukraina-zarabotala-na-eksporte-uslug-37715>.
8. Транзитный потенциал Украины: проблемы и перспективы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/56-572-1>.
9. Об итогах внешней торговли товарами Евразийского экономического союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat_analytics/Documents/Analytics_E_201501.pdf.
10. Транзитный фактор и политика: мимо Украины, мимо Балтии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tpp-inform.ru/analytic_journal/6120.html.

Стаття надійшла: 17.02.2016 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горовий Д.А.

УДК 339.9

JEL Classification: F20

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

Медведєва І.В., аспірантка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація. Стаття присвячена питанню суті міжнародного бізнесу. Глобалізація та науково-технічна революція призвели не тільки до кількісних змін у міжнародному бізнесі, але й якісних. Відповідно змінюється і сутність поняття «міжнародний бізнес», тому дане поняття стає підґрунтям для подальшого його аналізу. Метою статті є огляд та узагальнення наявних в економічній літературі визначень поняття «міжнародний бізнес» і конструювання авторського визначення даної категорії. Для цього використано методику Старостіної А.О. – методику побудови категорії за трьохкомпонентною структурою. Предметом дослідження є методичний інструментарій побудови категорії «міжнародний бізнес». У статті розкрито сутність поняття «міжнародний бізнес». Складений перелік наявних у літературі визначень даного поняття та класифіковано існуючі підходи до його визначення за трьохкомпонентною структурою. Виявлено, що суть поняття «міжнародний бізнес» зводиться до трьох варіантів: 1) це ді-

лові операції (зазначає більшість авторів); 2) це діяльність економічних суб'єктів; 3) це система господарських зв'язків між економічними суб'єктами. Як висновок зазначено, що хоча суть поняття «міжнародний бізнес» у визначеннях різних авторів різна, однак, у змісті даного явища і його результаті науковці однакові: він здійснюється між двома і більше країнами та з метою отримання прибутку. За результатами дослідження сконструйовано авторське визначення поняття міжнародного бізнесу.

Ключові слова: міжнародний бізнес, поняття міжнародного бізнесу, підприємницька діяльність, ділові операції, система господарських зв'язків, міжнародна діяльність економічних суб'єктів.

THE ESSENCE OF NOTION «INTERNATIONAL BUSINESS»

Iryna Medvedieva, Post-graduate
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Summary. The paper deals with the essence of international business. Globalization and technological revolution led not only to quantitative changes in international business, but also to qualitative. Accordingly, the essence of notion «international business» is changing, that's why this notion needs further analysis. The aim of the paper is review and generalization of existing in economic literature definitions of «international business» and constructing the author's definition of this notion. For this the method of Starostina A.O. is used - method of constructing category by three-component structure. The subject of the research is methodological tools of construction category «international business». The paper reveals the essence of the notion «international business». The list of available definitions of this notion in literature is made and existing approaches to its definition is classified by three-component structure. It is revealed that the essence of notion «international business» comes down to three options: 1) a business transaction (the majority of authors notes); 2) an activity of economic entities; 3) a system of economic relations between economic entities. As a conclusion it is noted that although the essence of notion «international business» is different in definitions of various authors, but in sense of this notion and its result scientists are unanimous: it is made between two or more countries and for a profit. According to the research the author's definition of international business is constructed.

Keywords: international business, the concept of international business, entrepreneurship, business operations, the system of economic relations, international activities of economic entities.

Постановка проблеми. Під дією активних процесів глобалізації та науково-технічної революції значно розширюються зовнішньоекономічні зв'язки та коло суб'єктів, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю, міжнародний бізнес змінюється не лише кількісно, але й набуває якісно нових форм вияву, адаптуючись до сучасних умов розвитку світової економіки. Під впливом цих тенденцій змінюється і суть міжнародного бізнесу, тому дане поняття потребує сучасного визначення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш популярною роботою з міжнародного бізнесу є книга американського науковця Чарльза Гіла «Міжнародний бізнес: конкуренція на глобальному рівні». Дали визначення цьому поняттю у своїх роботах і такі вчені як С. Робокк з К. Сіммондсом та Р. Гріффін з М. Пастеем. Серед вітчизняних вчених розробкою даної категорії займалися такі професори як Вергун В.А., Юхименко П.І., Мочерний С., Чернега О.Б..

Невирішені складові загальної проблеми. У економічній літературі на сьогодні висвітлено багато аспектів міжнародного бізнесу, але мало хто з науковців акцентував свою увагу саме на визначенні поняття «міжнародний бізнес». Хоча поняття «міжнародний бізнес» за своєю сутністю є дуже багатограним, однак, визначень даного поняття у літературі існує не дуже багато, ні в закордонних виданнях, ні у роботах вітчизняних науковців. Обмеженість даного поняття та відсутність єдиного підходу до визначення його сутності стає підґрунтям для подальшого аналізу даного поняття.

Формулювання цілей статті. Метою статті є огляд та узагальнення наявних в економічній літературі визначень поняття «міжнародний бізнес» і конструювання авторського визначення даної категорії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У найбільш популярній серед іноземних видань книжці «Міжнародний бізнес: конкуренція на глобальному рівні» Чарльза Гіла дано дуже коротке визначення міжнародного бізнесу – це будь-яка фірма, залучена у міжнародну торгівлю та/або міжнародне інвестування [1, с. 4]. Вчені С. Робокк та К. Сіммондс визначають поняття «міжнародний бізнес» як сукупність ділових операцій, пов'язаних з перетинанням національних кордонів і рухом товарів, послуг, капіталів, працівників; трансфером технологій, інформації і даних, керівництво виконавцями [2, с. 3]. Американські вчені Р. Гріффін та М. Пастей детермінують це явище як здійснення операцій партнерами з більше

ніж однієї країни. Сторони операцій можуть бути представлені фізичними особами, окремими компаніями, групами компаній і/або державними організаціями [3, с. 46]. Міжнародний бізнес виникає в разі проведення операцій та здійснення підприємницьких функцій компанією за межами національних кордонів [4, с. 7].

Серед російських авторів, наприклад, Філіппова І.А. стверджує, що міжнародний бізнес передбачає здійснення ділових операцій партнерів більш ніж з однієї країни [5, с. 6]. Популярним є визначення з Великого економічного словника під ред. Азріліяна А.Н.: «Міжнародний бізнес – це підприємницька діяльність, пов'язана з використанням капіталу в різноманітних формах і переваг підвищеної ділової активності; здійснюється з метою отримання прибутку і поширюється на міжнародну економічну сферу [6, с. 229].

Вергун В.А., професор Інституту міжнародних відносин, у своєму підручнику «Міжнародний бізнес» трактує його як будь-які господарські операції, ділові транзакції (оборудки), що здійснюються фізичними особами, компаніями та іншими (приватними й суспільними, некомерційними) організаціями двох або більше країн за межами національних кордонів з метою отримання прибутків. І додає, що водночас міжнародний бізнес становить цілісну систему господарських зв'язків між різноманітними суб'єктами економічної діяльності двох і більше країн, має притаманні лише йому закономірності й реалізує специфічні інтереси, що пов'язані з використанням переваг міжнародного поділу праці та факторного розміщення на засадах синергії партнерства [7, с. 31-32].

Юхименко П.І. у своєму навчальному посібнику «Міжнародний менеджмент» надає наступне визначення даному поняттю. Міжнародний бізнес – це ділова взаємодія фірм різних форм власності або їх підрозділів, які знаходяться в різних країнах, головною метою яких є одержання прибутку за рахунок вигод і переваг ділових міжнародних операцій. Міжнародний бізнес включає будь-які господарські операції, що здійснюються двома і більше країнами. Такі ділові взаємовідносини можуть виникати на рівні як приватних, так і державних організацій. У разі участі приватних компаній у міжнародному бізнесі господарські операції, як правило, здійснюються з метою одержання прибутку. Діяльність фірм, які мають державну форму власності, не завжди орієнтовані на прибуток [8, с. 5-6].

Згідно з визначенням С. Мочерного, міжнародний бізнес можна розглядати як міжнародну діяльність господарюючих суб'єктів (приватних підприємств, компаній і банків, державних інститутів та організацій), спрямовану на отримання економічних результатів, прибутків [9, с. 47]. Міжнародний бізнес, згідно з дослідженнями О.Б. Чернеги, – це підприємницька діяльність того чи іншого економічного суб'єкта (компанії, підприємства, банку тощо) у двох і більше країнах. Це система зв'язків між економічними суб'єктами в процесі міжнародного виробництва, розподілу, обміну товарами, послугами, капіталом, робочою силою тощо [10, с. 7].

Кокоріна В.І. пояснює, що міжнародний бізнес базується на можливості отримання переваг (економічних чи технологічних) саме з переваг міждержавних ділових операцій, тобто продажу даного товару в іншій країні або налагодження фірмою однієї країни виробництва в іншій країні, або спільного надання послуг фірмами двох країн третій тощо. Це забезпечує залученням у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони мали б, якби здійснювали аналогічну діяльність як суб'єкти лише національних економік [11, с. 68].

Як бачимо, підходи до визначення суті міжнародного бізнесу у авторів різні. Для того, щоб проаналізувати їх, використаємо авторський метод Старостіної А.О., професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Представимо перелік визначень за трьохкомпонентною структурою побудови категорії (табл. 1).

Отже, з таблиці бачимо, що суть поняття «міжнародний бізнес» зводиться до трьох варіантів. Перший, до якого схильні більшість авторів (6 з 13 визначень), що це ділові операції. Другий варіант – це діяльність економічних суб'єктів (3 визначення з 13). І третій – це система господарських зв'язків між економічними суб'єктами (2 визначення з 13). Щодо змісту, то всі автори одноставні, що міжнародний бізнес виходить за межі національних кордонів і здійснюється між двома і більше країнами. Результат зазначений не у всіх визначеннях, лише у 5 з 13, але в тих, у яких він зазначений, він однаковий: міжнародний бізнес здійснюється з метою отримання прибутку.

Таблиця 1 – Структура категорії «міжнародний бізнес» у підходах різних авторів

| № | Автор | Суть явища | Зміст явища | Результат явища |
|----|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. | John B. Cullen | | Виникає в разі проведення операцій та здійснення підприємницьких функцій компанією за межами національних кордонів. | |
| 2. | Charles W.L. Hill | Будь-яка фірма, | яка залучена у міжнародну торгівлю та/або міжнародне інвестування. | |
| 3. | Robock S.H., Simmonds K. | Сукупність ділових операцій, | пов'язаних з перетинанням національних кордонів і рухом товарів, послуг, капіталів, іж народків; трансфером технологій, інформації і даних, і навіть керівництво виконавцями. | |
| 4. | Гриффин Р., Пастей М. | Здійснення операцій партнерами | з більше ніж однієї країни. Сторони операцій можуть бути представлені фізичними особами, окремими компаніями, групами компаній і/або державними організаціями. | |
| 5. | Великий економічний словник під іж . А.Н. Азріліяна | Підприємницька діяльність, | пов'язана з використанням капіталу в різноманітних формах і переваг підвищеної ділової активності; | здійснюється з метою отримання прибутку і поширюється на іж народну економічну сферу. |
| 6. | Філіппова І.А. | | Передбачає здійснення ділових операцій партнерів більш ніж з однієї країни. | |
| 7. | Вергун В.А. | Будь-які господарські операції, ділові транзакції (оборудки), | що здійснюються фізичними особами, компаніями та іншими (приватними й суспільними, некомерційними) організаціями двох або більше країн за межами національних кордонів | з метою отримання прибутків. |
| | | Цілісна система господарських зв'язків | між різноманітними суб'єктами економічної діяльності двох і більше країн, має притаманні лише йому закономірності й реалізує специфічні інтереси, що пов'язані з використанням переваг міжнародного поділу праці та факторного розміщення на засадах синергії партнерства. | |
| 8. | Кокоріна В.І. | | Базується на можливості отримання переваг (економічних чи технологічних) саме з переваг міждержавних ділових операцій, тобто продажу даного товару в іншій країні або налагодження фірмою однієї країни виробництва в іншій країні, або спільного надання послуг фірмами двох країн третій тощо. | Це забезпечує залученням у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони мали б, якби здійснювали аналогічну діяльність як суб'єкти лише національних економік. |

| № | Автор | Суть явища | Зміст явища | Результат явища |
|-----|---------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 9. | Мочерний С. | Міжнародна діяльність господарюючих суб'єктів | (приватних підприємств, компаній і банків, державних інститутів та організацій), | спрямована на отримання економічних результатів, прибутків. |
| 10. | Чернега О.Б. | Підприємницька діяльність | того чи іншого економічного суб'єкта (компанії, підприємства, банку тощо) у двох і більше країнах. | |
| | | Система зв'язків між економічними суб'єктами | в процесі міжнародного виробництва, розподілу, обміну товарами, послугами, капіталом, робочою силою тощо. | |
| 11. | Юхименко П.І. | Ділова взаємодія фірм | різних форм власності або їх підрозділів, які знаходяться в різних країнах, | головною метою яких є одержання прибутку за рахунок вигод і переваг ділових міжнародних операцій. |

Джерело: складено автором на основі вказаних джерел

Проаналізувавши наявні у літературі трактування різних вчених та на основі власного розуміння поняття доцільно сконструювати авторське визначення поняття міжнародного бізнесу. Його трьохкомпонентна структура представлена у таблиці 2.

З нашої точки зору, таке визначення має значний потенціал для його практичного використання. По-перше, тому що дане визначення містить результат, адже важливо зазначити, що міжнародний бізнес здійснюється для отримання прибутку підприємством. По-друге, тому що наведене авторське визначення відображає найбільш поширений підхід до визначення даної категорії, якого дотримується більшість сучасних вітчизняних вчених.

Таблиця 2 – Структура авторської категорії «міжнародний бізнес»

| Категорія | Суть явища | Зміст явища | Результат явища |
|--------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| Міжнародний бізнес | це сукупність ділових операцій, | здійснених партнерами (фізичними особами, компаніями та іншими приватними й суспільними, некомерційними організаціями) з двох або більше країн за межами національних кордонів, | з метою отримання прибутків. |

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Висновок або наукова новизна. Огляд літературних джерел привів до висновку, що хоча суть поняття «міжнародний бізнес» у визначеннях різних авторів і різна, однак, у змісті даного явища і його результаті науковці однакові. Наукова новизна полягає у запропонованому для практичного використання авторському визначенні міжнародного бізнесу – це сукупність ділових операцій, здійснених партнерами (фізичними особами, компаніями та іншими приватними й суспільними, некомерційними організаціями) з двох або більше країн за межами національних кордонів, з метою отримання прибутків.

Перелік посилань:

1. Hill, Charles W.L. *International business : competing in the global marketplace / Charles W.L. Hill.* – 10 ed. – McGraw-Hill Education, 2014. – 688 p.
2. Robock S.H. *International business and multinational enterprises / S.H. Robock, K. Simmonds.* – 3-rd ed. – Homewood, Il. : IRWIN, 1983. – 777 p.
3. Гриффин Р. *Международный бизнес / Р. Гриффин, М. Пастей ; [пер. с англ. под ред. А.Г. Медведева].* – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2006. – 1088 с.
4. Cullen John B. *Praveen International Business and multinational company / John B. Cullen, K. Parboteeah.* – Taylor & Francis e-Library, 2009. – 501 p.

5. Филиппова И.А. Мировая экономика и международный бизнес : учеб. пособие / И.А. Филиппова. – Ульяновск : УлГТУ, 2008. – 168 с.
6. Великий економічний словник / під ред. А.Н. Азриліяна. -М. : «Правова культура», 1994. - с. 229.
7. Вергун В.А. Міжнародний бізнес: підручник. / за ред. проф. В.А. Вергуна. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
8. Юхименко П.І. та ін. Міжнародний менеджмент: [Навч. посіб.] / П. І. Юхименко, Л. П. Гацька, М. В. Півторак та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
9. Мочерний С. Інтернаціоналізація виробництва і сучасні тенденції розвитку світового господарства / С. Мочерний, С. Фомішин // Економіка України. – 2006. – № 5. – С. 47–55.
10. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. / Чернеги О.Б., Білозубенко В.С., Озаріна О.В., Семенов А.А.; за ред. проф. О.Б. Чернеги. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 592 с.
11. Кокоріна В.І. Імперативи розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації / В.І. Кокоріна // Держава та регіони / Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 67–73.

Стаття надійшла: 1101.2016 р.

Рецензент: д.е.н., доц. Горювий Д.А.

УДК 338.24

JEL Classification: H100

ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Романова Т.В., к.е.н., доцент

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

Анотація. Дослідження проблем формування структурної політики, її методологічне та практичне обґрунтування повинно стати пріоритетом наукових розробок в умовах інтеграційно-орієнтованої політики економічного розвитку. Стаття присвячена дослідженню актуальної проблеми пошуку пріоритетів структурної політики в сучасних умовах інтеграційних процесів. Виділено цілі державної структурної політики, а саме: оптимізація структури економіки; підтримка експортоорієнтованих галузей; фінансування інноваційних досліджень й стимулювання їх запровадження; застосування високих технологій. Проаналізовано сучасний стан структури економіки. Відмічено, що для промисловості України в основному характерний розвиток середньонизькотехнологічних та низькотехнологічних виробництв і не набувають цілеспрямованого розвитку ті види економічної діяльності, які на сучасному етапі можуть забезпечити суттєве прискорення науково-технологічного прогресу. Серед загроз структурної модернізації та адаптації національної економіки виділені наступні: загострення глобальної конкурентної боротьби за інноваційні та інтелектуальні ресурси; ймовірність закріплення низькотехнологічного характеру національної економіки та погіршення умов участі в міжнародному поділі праці; недостатній рівень використання інноваційного потенціалу. Досліджено динаміку обсягів інновацій у промисловості України протягом останніх років, зроблено висновок про негативну тенденцію зменшення частки підприємств, які впроваджують інновації. Доведено, що серед видів економічної діяльності одним з найважливіших має стати виробництво високотехнологічної продукції, використання високоінтелектуального людського потенціалу, що дозволить успішно інтегруватися вітчизняній економіці до світового господарства, особливо в умовах інтеграційних перетворень. Зроблено висновок, що реалізувати поставлені задачі можливо лише шляхом запровадження ефективної державної структурної політики, яка може забезпечити стійке макроекономічне зростання, стабільність і соціальну спрямованість економіки.

Ключові слова: економічний розвиток, структурна політика, інтеграція, структура економіки, інновації.

PRIORITIES OF FORMATION STRUCTURAL POLICY IN MODERN CONDITIONS OF THE INTEGRATION TRANSFORMATIONS

Tetyana Romanova, PhD in Economics, Associate .Professor

Yuri Kondratyuk Poltava National Technical University

Summary. The research of structural policy formation problems, its methodological and practical basis should be in priority of scientific developments in the integration-oriented policy of economic development. The article is devoted to the topical issues of search priorities in a structural policy in modern conditions of integration processes. The objectives of state structural policy are: optimization of the structure of the economy; support export-oriented industries; funding innovative research and promoting their implementation; use of high technology. The